บทความวิชาการ

The Experiences in Nursing Research with A Grounded Theory study

Received: Apr 4, 2023
Revised: Jul 5, 2023
Accepted: Jul 20, 2023

Rungtawan Choijorhor, Ph.D.[1]
Juthamas Chotibang, Ph.D.[2]

Abstract

Introduction: Grounded theory is a qualitative research method utilized to discover or theorize from the immerging data and analyze it systematically using constant comparative analysis. Although grounded theory is flexible, methods are complex. Therefore, researchers need to understand methods and applications of grounded theory concepts and processes before applying the theory to nursing research. The explicit understanding of grounded theory is significant to properly conduct research.

Objectives: To present knowledge of the grounded theory in nursing research.

Key issues: Grounded theory study is a research method in which the steps of analysis and data collection are concurrent conducted to maintain a constant comparison analysis method. This leads to categorization of data until it is saturated for developing a theory from the data called substantive theory.

Conclusions: Grounded theory was developed from the concept of symbolic interaction. The key features of the theory include theoretical sampling, constant comparison, theoretical sensitivity, and coding and categorizing to develop or create a theory.

Implications: Researchers can apply knowledge of grounded theory to conduct research and develop or create nursing theories in other perspectives.

Keywords: grounded theory, nursing, substantive theory, experiences

[1]*Corresponding author Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Bangkok, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Thailand. E-mail: rungtawan.c@bcn.ac.th*
[2]*Associate Professor Dr. Faculty of Nursing, Chiang Mai University, Thailand. E-mail: chotibang.coact@gmail.com*

ประสบการณ์การวิจัยทางการพยาบาลด้วยทฤษฎีฐานราก

Received: Apr 4, 2023
Revised: Jul 5, 2023
Accepted: Jul 20, 2023

รุ้งตวรรณ์ ช้อยจอหอ ปร.ด.[1]
จุฑามาศ โชติบาง ปร.ด.[2]

บทคัดย่อ

บทนำ: ทฤษฎีฐานรากเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อค้นพบหรือสร้างทฤษฎีจากข้อมูลที่ได้มาและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบโดยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบคงที่ แม้ว่าทฤษฎีฐานรากจะมีความยืดหยุ่น แต่วิธีการมีความซับซ้อน ดังนั้นนักวิจัยจึงควรทำเข้าใจแนวคิดทฤษฎีก่อนนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยทางการพยาบาลเพื่อให้ถูกต้องตามกระบวนการของทฤษฎีฐานราก

วัตถุประสงค์: เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทางการพยาบาลด้วยทฤษฎีฐานราก

ประเด็นสำคัญ: วิธีการศึกษาทฤษฎีฐานราก เป็นวิธีการวิจัยที่ขั้นตอนของการวิเคราะห์และการเก็บรวบรวมข้อมูลทำควบคู่กันไป โดยวิธีการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคงที่ เพื่อจัดหมวดหมู่ จนข้อมูลอิ่มตัว เพื่อให้ได้ทฤษฎีจากข้อมูลที่เรียกว่าทฤษฎีเนื้อหา (substantive theory)

สรุป: ทฤษฎีฐานรากพัฒนามาจากแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ คุณลักษณะที่สำคัญของทฤษฎี ประกอบด้วย การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี การเปรียบเทียบคงที่ ความไวทางทฤษฎี การให้รหัสและการจัดหมวดหมู่ เพื่อพัฒนาหรือสร้างทฤษฎี

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้: นักวิจัยสามารถนำความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีฐานรากไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาหรือสร้างทฤษฎีทางการพยาบาลในมุมมองอื่นได้

คำสำคัญ: ทฤษฎีฐานราก การพยาบาล การสร้างทฤษฎีเนื้อหา ประสบการณ์

[1]*Corresponding author อาจารย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ประเทศไทย*
E-mail: rungtawan.c@bcn.ac.th
[2]*รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย E-mail: chotibang.coact@gmail.com*

บทนำ

ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เป็นวิธีการวิจัยประเภทหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic interactionism: SI) ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ โดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบริบทเฉพาะเพื่ออธิบายพฤติกรรมของมนุษย์[1] เพื่อพัฒนาหรือสร้างทฤษฎีเนื้อหา[2] จากข้อมูลของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เป็นการอธิบายและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับปรากฏการณ์ที่เลือกศึกษา รวมถึงหาความหมายของความสัมพันธ์ที่เกิดจากข้อมูล และการแปลความหมายต่าง ๆ จึงเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของมนุษย์ในสังคมนั้น[3] ดังนั้นการวิจัยทฤษฎีฐานรากจึงใช้เพื่อสำรวจกระบวนการทางสังคมสร้างคำอธิบายเชิงทฤษฎีเพื่ออธิบายพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการแสวงหาความรู้[4]

การวิจัยทฤษฎีฐานราก ได้นำมาใช้ในการศึกษาในศาสตร์หลายสาขา สำหรับทางการพยาบาลนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจการตีความ และการแสดงออกของบุคคลแต่ละบริบท แต่เนื่องจากทฤษฎีค่อนข้างมีความซับซ้อน ทำให้การนำทฤษฎีไปใช้ในทางการพยาบาลยังไม่แพร่หลายมากนัก บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีฐานรากและแสดงตัวอย่างการประยุกต์ใช้ทฤษฎีฐานรากในการวิจัยทางการพยาบาลจากประสบการณ์จริงเพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีฐานรากและแนวทางการนำทฤษฎีไปประยุกต์ในทางการพยาบาลอย่างแพร่หลายต่อไป

ทฤษฎีฐานราก

ทฤษฎีฐานราก พัฒนามาจากหลักการพื้นฐานของแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ โดย Barney Glaser และ Anselm Strauss[3] ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นจากกระบวนการทางสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม ถ้าปราศจากสังคม บุคคลก็จะไม่มีตัวตน ไม่มีจิตสำนึกของตัวตนและไม่มีการติดต่อสื่อสาร[5] นักวิจัยทฤษฎีฐานราก จึงต้องทำความเข้าใจแนวคิดพื้นฐานทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์[1]

แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์

แนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ เป็นกระบวนการทางสังคมที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยบุคคลกำหนดสัญลักษณ์ใช้ในการสื่อความหมายการอยู่ร่วมกันในสังคม มีการกำหนดว่าผู้อื่นตีความหมายของการกระทำอย่างไร เพื่อคาดการณ์การตอบสนองของการกระทำบุคคลจะปรับหรือแก้ไขการกระทำของตนเองผ่านข้อเสนอแนะจากผู้อื่น[6] หลักการสำคัญของแนวคิดปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ คือ 1) มนุษย์มีพฤติกรรมการกระทำต่อสิ่งต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของสิ่งนั้น 2) การให้ความหมายของวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ มาจากหรือเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีกับผู้อื่น และ 3) การอธิบายให้ความหมายต่อสิ่งใด ๆ เป็นผลจากการจัดการและแก้ไข โดยผ่านกระบวนการตีความของบุคคลในการจัดการกับสิ่งที่พบ[7]

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ได้มาจากการสังเกตและวิธีการอุปนัย โดยแนวคิดหลักของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ประกอบด้วย 1) โลก (The world) 2) ความเป็นตัวตน (The self) และ 3) การกระทำร่วมกันทางสังคม (Social action)[4]

1. โลก ในทางทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึงโลกของสัญลักษณ์ที่ต้องตีความ โลกในที่นี้คือ "โลกวัตถุ (object world)" โดย วัตถุ คือสิ่งที่สามารถอ้างถึงความเป็นตัวตนและการสะท้อนให้เห็น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) วัตถุทางกายภาพ เช่น เก้าอี้และบ้าน 2) วัตถุทางสังคม เช่น เพื่อนและเพื่อนร่วมงาน 3) วัตถุที่เป็นนามธรรม เช่น หลักการหรือความคิดทางศีลธรรม[7] และวัตถุที่เป็นผลผลิตจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ คือ การแสดงออกถึงพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น ท่าทาง เวลา การแสดงสีหน้า การเคลื่อนไหวของร่างกายและน้ำเสียง ซึ่งวัตถุไม่มีความหมายตามธรรมชาติ แต่ความหมายได้มาจากวิธีที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อวัตถุ และแสดงเป็นสัญลักษณ์ทางการกระทำและภาษา[8] ยิ่งกว่านั้น มนุษย์ยังมีความสามารถในการจัดการกับตัวเองในฐานะวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสวมบทบาท (Role-taking) ซึ่งเป็นความสามารถในการวางตนเองในจินตนาการของบุคคลอื่นในเชิงสัญลักษณ์[5] และเป็นความสามารถในการทำให้ตนเองที่อยู่ในสถานที่ต่าง ๆ ทราบความหมายและความตั้งใจของผู้อื่นและสามารถตอบสนองการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม[9]

2. ความเป็นตัวตน เป็นความสามารถในการสะท้อนตัวเองจากมุมมองของผู้อื่นในกระบวนการตีความที่

ซับซ้อนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ความเป็นตัวตนเป็นเหมือนกระจก (looking-glass self) ที่เป็นความสามารถของบุคคลในการมองตนเองเหมือนที่คนอื่นเห็น ซึ่งความเป็นตัวตน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ "ฉัน (I) " และ "ตัวฉัน (Me) " โดย“ฉัน (I)” ถูกกำหนดให้เป็นความรู้สึกอิสระของมนุษย์และความคิดริเริ่มสำหรับพฤติกรรมของพวกเขาในฐานะมนุษย์ ในขณะที่ “ตัวฉัน (Me)” เป็นเป้าหมายของการสะท้อนตนเอง ซึ่งสามารถนิยามได้ว่าเป็น “ตัวเอง” และผู้อื่นที่เป็นประสบการณ์ด้วยตนเองจากการคิด การกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์ และการอยู่ในบริบททางสังคมต่าง ๆ ตั้งแต่แรกเกิด ดังนั้น “ตัวฉัน (Me)” จึงเป็นชุดของทัศนคติ คำจำกัดความ ความเข้าใจ และความคาดหวังของผู้อื่น แต่ละคนจึงมีภาพ "ตัวฉัน (Me)" หลายภาพ เช่น สตรีที่มีทารกคลอดก่อนกำหนด มีภาพ“ตัวฉัน (Me)” ของลูกสาว ภรรยา และแม่ สิ่งเหล่านี้สามารถมีอยู่พร้อมกันและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา[5] ดังนั้น ความเป็นตัวตนของมนุษย์จึงมีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ในด้าน active กระบวนการนี้เรียกว่า “ฉัน (I) ” ซึ่งเป็นส่วนที่เคลื่อนไหวของตัวตนที่ริเริ่มความคิดและการกระทำ ในด้าน passive คือ เป้าหมายที่พฤติกรรมสะท้อนกลับของมนุษย์มุ่งตรงไปยังสิ่งที่เรียกว่า “ตัวฉัน (Me)”[5,10]

3. การกระทำร่วมกันทางสังคม คือ ความสำเร็จของการกระทำร่วมกันอย่างเหมาะสมในบริบทของสังคม การกระทำของบุคคลจำเป็นต้องสอดคล้องกับการกระทำของผู้อื่นโดยการตีความและนิยามการกระทำของกันและกัน ดังนั้น การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นจึงกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคลในบริบททางสังคมที่กว้างขึ้น มนุษย์จำเป็นต้องตีความโลกเพื่อทำหน้าที่ เลือกดำเนินการอย่างเหมาะสม ทั้งทางวัจนภาษาและอวัจจนภาษา โดยตีความผ่านข้อเสนอแนะหรือมุมมองของผู้อื่นในสังคม[7] การกระทำร่วมกันทางสังคม ได้รับการออกแบบและดำเนินการในบริบททางสังคมที่ซับซ้อนและมีพลวัตอยู่เสมอ เพื่อทำความเข้าใจการกระทำทางสังคม จึงต้องมีการสังเกตและตีความในบริบททางสังคมที่ซับซ้อนเหล่านั้น[9]

ดังนั้น ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ จึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางสังคมของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ได้พัฒนาการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่สำคัญในชีวิตโดยการสร้างสัญลักษณ์และทำการตีความหมายสัญลักษณ์เหล่านี้ เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายว่า บุคคลพยายามที่จะปรับการกระทำของพวกเขาให้เข้ากับคนอื่นอย่างไร[3] ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เปรียบเหมือนเลนส์ที่ใช้เป็นกลไกการแปล ความ การค้นหาเพื่อตีความโลกส่วนตัวที่เป็นรากฐานของพฤติกรรมสุขภาพและความเจ็บป่วยของบุคคล[11]

รูปแบบของทฤษฎีฐานราก

ทฤษฎีฐานราก เป็นวิธีการเชิงคุณภาพที่ใช้สำหรับการพัฒนาทฤษฎีที่ได้มาจากข้อมูลและอธิบายปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์[1] โดยเริ่มต้นด้วยข้อมูลและใช้ข้อมูลที่ได้รับเพื่อพัฒนาทฤษฎี ทฤษฎีฐานรากจึงเหมาะสมในการใช้ทำความเข้าใจกระบวนการอย่างลึกซึ้งและสร้างทฤษฎีเพื่ออธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่สนใจ[12] เรียกทฤษฎีประเภทนี้ว่าทฤษฎีเนื้อหา (substantive theory)[3] สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา[13] ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษาตามสิ่งที่ปรากฏ (Emerging study) หรือ Glaser's classical grounded theory[3] เป้าหมายของรูปแบบนี้ คือ การสร้างทฤษฎีแนวคิดที่อธิบายถึงรูปแบบของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องและเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาตามสิ่งที่ปรากฏ มีวิธีแสวงหาความรู้ รูปแบบนี้ผู้วิจัยไม่จำเป็นต้องมีแนวคิดเป็นกรอบการวิจัย หรือการทบทวนวรรณกรรมล่วงหน้า และปราศจากการตั้งสมมุติฐาน[14] รูปแบบนี้ผู้วิจัยจะเริ่มต้นจากประเด็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่สนใจว่าสิ่งที่สนใจเกิดขึ้นได้อย่างไร และทำการค้นหาหรือเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญคือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจภายใต้การสังเกต และรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยใช้วิธีการอุปนัย[4]

2. รูปแบบวิวัฒนาการ (Evolved study) หรือ Strauss, Corbin and Clarke grounded theory มีรูปแบบกระบวนการที่เป็นระบบ โดยพัฒนาจากรูปแบบดั้งเดิมร่วมกับการค้นพบปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ และเกิดจากผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานของ Strauss, Corbin และ Clarke[13] ทฤษฎีฐานรากรูปแบบนี้ มีวิธีแสวงหาความรู้ได้จากการทบทวนประเด็นหรือปรากฏการณ์ที่สนใจผ่านการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อหาช่องว่างขององค์ความรู้

ใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามในระยะแรกของการวิจัย และดำเนินการวิจัยโดยมีโครงสร้างพื้นฐานจากกระบวนการให้รหัส (coding) กระบวนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (sampling procedures) และใช้การวิเคราะห์แบบ conditional matrix เพื่อค้นหาภาพจริงที่เป็นตัวแทน (visual representation) ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทฤษฎีที่มีความชัดเจน รูปแบบกระบวนการที่เป็นระบบนี้ ทำให้เกิดประโยชน์กับนักวิจัยมือใหม่ที่ใช้การศึกษาด้วยทฤษฎีฐานราก[4]

3. รูปแบบการสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) หรือ Constructing grounded theory ของ Charmaz[6] รูปแบบนี้มีแนวคิดพื้นฐานมาจาก Constructivism โดยให้ความสำคัญกับความจริงที่ถูกสร้างขึ้น การแสวงหาความจริงต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยและปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา[14] โดยมุ่งเน้นไปที่ความสำคัญของความหมาย (meaning) มุมมอง (view) ค่านิยม (values) ความเชื่อ (beliefs) ความรู้สึก (feeling) เป็นการบรรยายภาพความจริงที่เกิดจากการตีความ และนักวิจัยร่วมเป็นผู้สร้างความจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาและความหมายกับผู้ให้ข้อมูล[4]

คุณลักษณะที่สำคัญของทฤษฎีฐานราก

การศึกษาทฤษฎีฐานราก มีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) มาจากพื้นฐานของแนวคิดการเปรียบเทียบคงที่ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดสถานที่ บุคคล หรือเหตุการณ์ที่จะเพิ่มโอกาสในการค้นพบความแตกต่างระหว่างแนวความคิด และเพื่อเพิ่มความหนาแน่นในการจัดหมวดข้อมูลในแง่ของคุณสมบัติและมิติข้อมูล[15] โดยนักวิจัยคำนึงถึงข้อมูลและพยายามทำความเข้าใจ กับสิ่งที่ผู้เข้าร่วมวิจัยเห็นว่าสำคัญ รวมไปถึงวรรณกรรมและทฤษฎีที่มีอยู่ ตลอดจนความรู้และประสบการณ์ของนักวิจัย เมื่อเริ่มการวิจัยนักวิจัยตัดสินใจเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งแรก โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม บุคคล กลุ่มบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลเรื่องที่ศึกษา ภายหลังจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การคัดเลือกตัวอย่างเชิงทฤษฎีจะถูกใช้เพื่อตัดสินใจว่าจะรวบรวมข้อมูลใดต่อไป และจะหาข้อมูลจากที่ใดเพิ่มเพื่อพัฒนาทฤษฎี[3] การสุ่มนี้จะดำเนินไปจนกว่าจะบรรลุความอิ่มตัวของหมวดหมู่ตามทฤษฎี[15] ซึ่งความอิ่มตัวทางทฤษฎีเกิดขึ้นเมื่อไม่มีคุณสมบัติใหม่เกิดขึ้นและมีคุณสมบัติเดิมปรากฏขึ้นผ่านข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ขนาดและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทฤษฎีฐานราก จึงไม่สามารถทำนายได้จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว[16]

2) การเปรียบเทียบคงที่ (Constant comparison techniques) เป็นวิธีการวิเคราะห์ตามหลักการของทฤษฎีฐานราก ซึ่งเริ่มขึ้นภายหลังจากการเก็บข้อมูลในภาคสนามครั้งแรก โดยการให้รหัส (coding) แต่ละหน่วยรหัสจะถูกเปรียบเทียบกับหน่วยการให้รหัสอื่น ๆ ทุกหน่วย และแต่ละประเภทจะถูกเปรียบเทียบกับประเภทอื่น ๆ ทั้งหมด รหัสจะถูกเปรียบเทียบกับหมวดหมู่ (category) และเหตุการณ์ (incidents) ต่อเหตุการณ์ ถูกนำมาใช้จนกระทั่งหมวดหมู่หลัก (core category) หรือกระบวนการทางสังคมขั้นพื้นฐาน (social process) ปรากฏขึ้น การวิเคราะห์นี้มีสองขั้นตอน โดยการเปรียบเทียบถามคำถาม บันทึกช่วยจำ (memos) และไดอะแกรม (diagramming) ร่วมกับกระบวนการให้รหัส (coding) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคงที่ช่วยสร้างและเชื่อมโยงหมวดหมู่โดยการเปรียบเทียบเหตุการณ์ (incident) กับข้อมูลของเหตุการณ์อื่น ๆ (incidents) เหตุการณ์กับหมวดหมู่ (categories) และหมวดหมู่ (categories) กับหมวดหมู่อื่น ๆ (other categories) แล้วนำมาจำแนกหมวดหมู่ให้เป็นกลุ่มที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันประกอบด้วยหมวดหมู่หลัก (core category) และหมวดหมู่ย่อย (subcategories)[17] โดยนักวิจัยจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากภาคสนาม และจากการทบทวนวรรณกรรม[18]

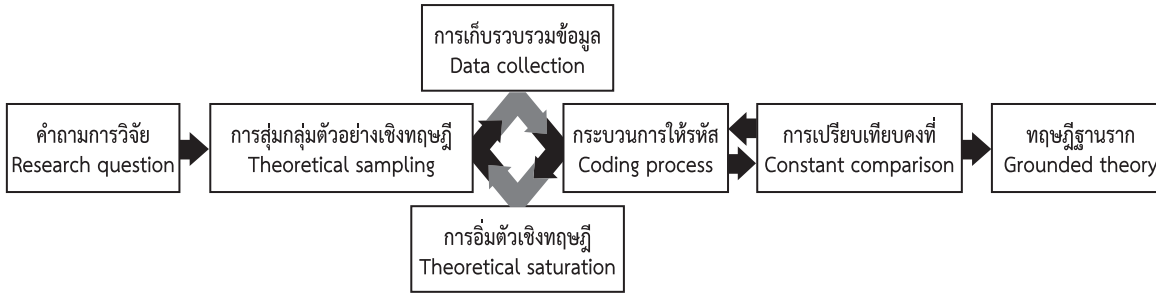
3) ความไวทางทฤษฎี (Theoretical sensitivity) เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแยกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่มีนัยสำคัญและมีความสำคัญน้อยกว่า และมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการตีความ นักวิจัยจำเป็นต้องมีความไวในทางทฤษฎี โดยสามารถสร้างขึ้นจากการอ่านและประสบการณ์ที่ชี้นำนักวิจัยให้ตรวจสอบข้อมูลจากทุกด้าน แทนที่จะยึดติดกับสิ่งที่เห็น[1] ซึ่งความไวทางทฤษฎี ได้มาจากสองแหล่ง ประการแรก มาจากการมีพื้นฐานที่ดีในเอกสารทางเทคนิคและจากประสบการณ์ส่วนตัวนักวิจัยนำความรู้ที่ซับซ้อนนี้มาใช้ในสถานการณ์การวิจัย ประการที่สอง ได้มาในระหว่างกระบวนการวิจัยผ่านการโต้ตอบอย่างต่อเนื่องกับ

ข้อมูล การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล[15] ดังนั้น นักวิจัยที่มีความตระหนักรู้ถึง ความละเอียดอ่อนของข้อมูล นัยสำคัญของข้อมูล โดยการหยั่งรู้เข้าใจ จึงเป็นนักวิจัยที่มีความไวทางทฤษฎีสามารถพัฒนาทฤษฎีจากต้นตอที่เป็นจริงได้อย่างรวดเร็วและรอบคอบ ซึ่งความไวทางทฤษฎีได้มาจากหลายแหล่งและถูกสร้างขึ้นได้ตลอดเวลา[18]

4) การให้รหัสข้อมูลและการจัดหมวดหมู่ (coding and categorizing) การให้รหัสข้อมูล (coding) เกี่ยวข้องกับการแยกข้อมูล การกำหนดแนวคิด และประกอบเข้าด้วยกันใหม่ด้วยวิธีใหม่และเป็นนามธรรมมากขึ้น ซึ่งใช้ในการจับเนื้อหาสำคัญภายใต้การศึกษาและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่สังเกตได้ในข้อมูล รหัสเป็นเหมือนป้ายกำกับแนวคิดที่กำหนดให้กับหน่วยข้อมูล ดังนั้น การให้รหัส สามารถนิยามได้ว่าเป็นการได้มาและการพัฒนาแนวคิดจากข้อมูลโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การถามคำถาม การเปรียบเทียบระหว่างข้อมูล เป็นต้น[15] ขั้นตอนการให้รหัสนี้อยู่ภายใต้หลักการของวิธีการเปรียบเทียบค่าคงที่ โดยที่ข้อมูลจะถูกรวบรวมและตีความไปพร้อมกัน นักวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและแยกย่อยออกเป็นแนวคิด เหตุการณ์ หรือวัตถุที่แตกต่างกัน ระบุข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ในกระบวนการ ตั้งชื่อกำกับ (label) ซึ่งสามารถเลือกได้โดยการวิเคราะห์หรือนำมาจากเนื้อหา เรียกว่า "in vivo coding"[3] โดยกระบวนการให้รหัสข้อมูล จากนั้นจะจัดหมวดหมู่ (categorizing) ความคิด หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน สิ้นสุดเมื่อ 1) ไม่พบข้อมูลใหม่เกี่ยวกับหมวดหมู่ แม้ว่าจะพยายามรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่าง ๆ แล้วก็ตาม 2) มีการอธิบายหมวดหมู่ด้วยคุณสมบัติ การแปรผัน และกระบวนการทั้งหมด และ 3) มีการเชื่อมโยงระหว่างหมวดหมู่อย่างแน่นหนา[4]

5) การสร้างทฤษฎีเนื้อหา หรือ การสร้างทฤษฎี (substantive theory or theory) ภายหลังการวิเคราะห์เปรียบเทียบคงที่ จนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัวแล้ว จากนั้นนักวิจัยเลือกหมวดหมู่หลัก (core category) ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่นักวิจัยต้องการศึกษาแล้วนำมากำหนดความสัมพันธ์กับหมวดหมู่อื่น เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือแผนภาพของทฤษฎี ผลลัพธ์ที่ได้จากวิจัยเกิดขึ้นจากข้อมูลพื้นฐานที่ปรากฏ นำมาสร้างเป็นทฤษฎีเนื้อหา (substantive theory) และพัฒนาเป็นทฤษฎี (theory)[3]

สำหรับกระบวนการสำคัญในการวิจัยสร้างทฤษฎีฐานราก[19] สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการออกแบบการวิจัยทฤษฎีฐานราก

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีฐานรากทางการพยาบาล

เนื้อหาในส่วนนี้ แสดงตัวอย่างประสบการณ์ของผู้เขียน ในการนำทฤษฎีฐานรากไปใช้ในงานวิจัยทางการพยาบาล เรื่อง *ประสบการณ์การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาอย่างเดียวในมารดาครั้งแรกที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้าย: การศึกษาโดยใช้ทฤษฎีฐานราก*[20] โดยรูปแบบการศึกษาตามสิ่งที่ปรากฏจากข้อมูล[3] โดยนักวิจัยจะเริ่มจากปรากฏการณ์ที่สนใจ โดยไม่มีกรอบแนวคิดในการวิจัย การรวบรวมข้อมูลมีวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว นักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนในการสร้างทฤษฎีเนื้อหาจากข้อมูลที่ปรากฏ รายละเอียดการนำเสนอตามกระบวนการสำคัญในการวิจัยสร้างทฤษฎีมีดังนี้

1. คำถามการวิจัย (research question)

คำถามการวิจัยในงานวิจัยนี้ มี 2 คำถามคือ *1) ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาครั้งแรกที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้ายเป็นอย่างไร?* และ *2) มารดาครั้งแรกที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้ายมีวิธีการจัดการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างไร?*

2. การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling)

ในการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎีเพื่อเลือกผู้ให้ข้อมูล (ผู้ร่วมวิจัย) รายต่อไป เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเมื่อมารดาของทารกคลอดก่อนกำหนดระยะท้ายมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในการศึกษา นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ ประสบการณ์และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนักวิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎีจากสิ่งกระตุ้น (trigger) จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว เช่น จากการสัมภาษณ์ นักวิจัยพบว่า *มารดาที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้าย ภายหลังคลอดทารกถูกแยกจากมารดา แล้วส่งต่อไปยังตึกทารกแรกเกิดมี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกส่งไป NS 2 และ กลุ่มที่สองส่งไป NICU ตามภาวะสุขภาพของทารกแต่ละราย* ดังนั้น นักวิจัย จึงต้องสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็น *“ประสบการณ์และการจัดการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาที่มีทารกคลอดก่อนกำหนดระยะท้ายที่ทารกส่งตึกดูแลทารก ระหว่างตึก NS2 และ ตึก NICU ที่ทารกมีภาวะสุขภาพต่างกัน เป็นอย่างไร”* จนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection)

ภายหลังจากที่นักวิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนักวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) และบันทึกเทป เพื่อรวบรวมข้อมูล ภายหลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง นักวิจัยถอดเทป การสัมภาษณ์ทั้งหมดโดยถอดความแบบคำต่อคำ (transcribed verbatim) และนักวิจัยตรวจสอบความชัดเจนและครบถ้วนของเนื้อหาเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ต่อไป ดังตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์
ก. วันนี้...ช่วยเล่าประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ฟังหน่อยว่าเป็นอย่างไรบ้าง
ข. ตอนแรกที่คลอดออกมาลูกหนัก 2300 กรัมเอง เกิดออกมาพยาบาลก็เอาลูกมาให้ดูเฉย ๆ บอกลูกตัวเล็กต้องอยู่ตู้อบ ไม่ได้ให้นมแม่ เพราะน้ำนมไม่มี จากนั้นพยาบาลสอนให้นวดเต้านม หัวนมกระตุ้น หนูก็นวดตามที่สอน ประมาณวันที่ 3 หลังคลอด จะเป็นน้ำนมเหลือง ๆ พี่พยาบาลให้เอาใส่ syringe ไปให้ลูกที่ห้องเด็ก ตอนเอานมไปให้ลูกหนูสงสารลูกมาก จนกลัวไม่อยากมีลูกอีกเลย

ในระหว่างการสัมภาษณ์นักวิจัยจะทำการบันทึกภาคสนามโดยบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การสัมภาษณ์และการตั้งค่าเพื่อเตือนผู้วิจัยถึงเหตุการณ์ การกระทำ และปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วม รวมถึงบันทึกบรรยากาศระหว่างสัมภาษณ์ เช่น ความเงียบ เสียงหัวเราะ การร้องไห้ และสีหน้าของผู้ให้ข้อมูล และประเด็นสำคัญในระหว่างการสัมภาษณ์ที่บันทึกข้อเท็จจริงและไม่ตีความในระหว่างการสัมภาษณ์ การบันทึกภาคสนามเป็นการทบทวนอย่างละเอียดในแต่ละวัน ช่วยให้ผู้วิจัยมีความไวทางทฤษฎี (theoretical sensitivity) หรือความไวต่อข้อมูล ในแง่มุมเฉพาะที่ต้องให้ความสนใจในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

นอกจากนี้ นักวิจัยจะบันทึกช่วยจำ (memoing) โดยเน้นสาระสำคัญ ระบุขนาดและคุณสมบัติของหมวดหมู่ต่าง ๆ ที่พบในข้อมูลในเชิงทฤษฎี โดยนักวิจัยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่และความสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ (constant comparison) รวมทั้งบันทึกการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับการการเลือกกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี โดยที่ตลอดกระบวนการบันทึกช่วยจำ นักวิจัยพยายามค้นหาคำตอบจากคำถามการวิจัย *“ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาครั้งแรกที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้ายเป็นอย่างไร”* และ *“วิธีการจัดการการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวเป็นอย่างไร”* ดังตัวอย่าง

Memoing 02 /1

- *ตื่นมาปั๊มนม เพราะอยากให้นมน้ำนมเยอะ ๆ*
- *ให้ลูกกินนมแม่อย่างเดียว ลูกจะได้แข็งแรง*
- *การส่งเสริมให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน ทำให้อยากเลี้ยงลูกด้วยนมแม่*

4. กระบวนการให้รหัสข้อมูล (coding process)

ภายหลังที่นักวิจัยถอดข้อมูลแบบคำต่อคำเป็นลายลักษณ์อักษรและลงบันทึกช่วยจำหลังการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง นักวิจัยทำการให้รหัส (coding) เริ่มจากการเปิดรหัส (open coding) โดยอ่านข้อมูลที่ถอดความทีละบรรทัดจนกว่าจะเข้าใจอย่างถ่องแท้ จากนั้นแบ่งข้อมูลออกแยกเป็นเหตุการณ์ ตรวจสอบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลอย่างถี่ถ้วน ตามคำถามการวิจัย *“ประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาครั้งแรกของทารกคลอดก่อนกำหนดระยะท้ายเป็นอย่างไร”* จากนั้นนักวิจัยตั้งชื่อรหัสตามสิ่งที่แสดง ไม่ว่าจะเป็นความคิด การกระทำ หรือเหตุการณ์ ในช่วงแรกของการให้รหัสข้อมูล นักวิจัยเน้นข้อมูลโดยใช้รหัสตาม in vivo (การใส่ที่ตรงกับคำพูดขอผู้ให้ข้อมูลทุกประการ) จากนั้นนักวิจัยทำการเลือกรหัส โดยเลือกแบบมุ่งเน้นเชิงทฤษฎี (theoretical coding) ดังตัวอย่าง

บทสัมภาษณ์	Open coding
ก. วันนี้พี่จะขอน้องช่วยเล่าประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ฟังหน่อยว่าเป็นอย่างไรบ้าง	- ลูกตัวเล็ก ลูกอยู่ตู้อบ
ข. ตอนแรกที่คลอดออกมาลูกหนัก 2300 กรัมเอง เกิดออกมาพยาบาลก็เอาลูกมาให้ดูเฉย ๆ บอกลูกตัวเล็กต้องอยู่ตู้อบ ไม่ได้ให้นมแม่ เพราะน้ำนมไม่มี จากนั้นพยาบาลสอนให้นวดเต้านม หัวนมกระตุ้น หนูก็นวดตามที่สอน ประมาณวันที่ 3 หลังคลอด จะเป็นน้ำนมเหลืองๆ...	- น้ำนมไม่มี: พยาบาลสอนนวดเต้านม

จากตัวอย่างการให้รหัส สามารถจัดกลุ่มรหัสเป็นการแก้ปัญหามารดาที่ไม่มีน้ำนม โดยจัดให้อยู่ในกลุ่มของ *การเอาชนะปัญหาน้ำนมไม่เพียงพอ* ซึ่งได้แสดงช่วงท้ายของบทความนี้ (แผนภูมิภาพที่ 1)

5. การอิ่มตัวเชิงทฤษฎี (theoretical saturation)

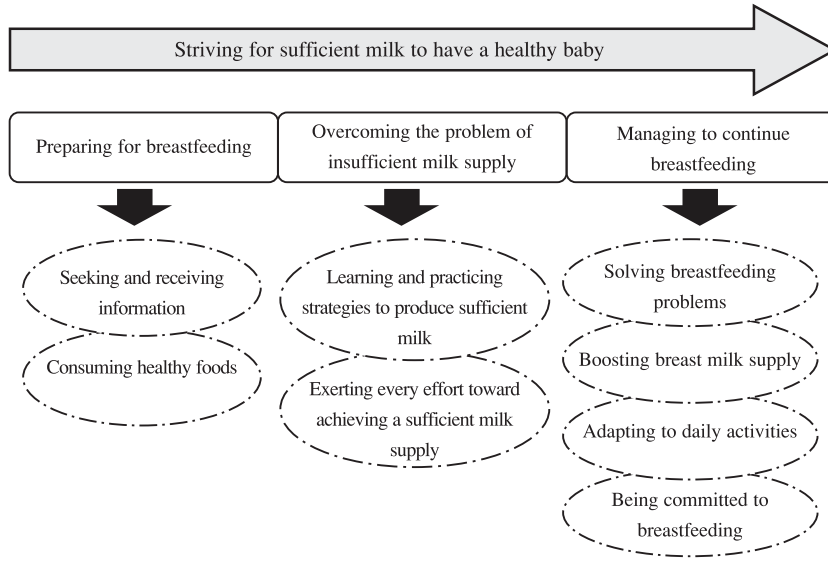
นักวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น มารดาของทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้ายรายหนึ่ง กล่าวว่า *เธอสามารถให้นมลูกได้เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในครอบครัว* นักวิจัยตระหนักถึงประเด็นนี้และใช้คำถามเชิงลึกในการสัมภาษณ์กับมารดาในรายต่อไปเพื่อสำรวจหรือค้นหาความคล้ายคลึงกันของข้อมูล ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ด้วยการเปรียบเทียบคงที่จนกว่ามีการอิ่มตัวเชิงทฤษฎี ไม่มีข้อมูลใหม่หรือหมวดหมู่ใหม่เกิดขึ้น

6. การเปรียบเทียบคงที่ (constant comparison)

นักวิจัยอ่านรหัสทั้งหมดซ้ำ ๆ พร้อมกับทำเครื่องหมายแนวคิดของการให้รหัส ที่เป็นนามธรรม โดยเน้นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงการให้รหัสเชิงแนวคิด จากนั้นจัดเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์ตามคำถาม คือ *“เหตุการณ์นี้บ่งชี้ถึงประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวของมารดาครั้งแรกที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้าย ในหมวดหมู่ใด”* ในการศึกษานี้มีข้อมูล/ประโยคที่ผู้ให้ข้อมูลให้เหมือนกัน เช่น *“ฉันมีน้ำนมน้อย แต่การดื่มชาหัวปลีทำให้มีน้ำนมมากขึ้นสำหรับการให้นมครั้งต่อไป”* หรือ *“ฉันกินอาหารที่ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำนม... ฉันดื่มชาขิง”* หรือ *“ฉันดื่มไม้นมนาง...ฉันอยากมีน้ำนมเยอะ ๆ”* ในกรณีนี้ นักวิจัยได้กำหนดแนวคิดและสร้างรหัสนามธรรมนี้คือ ***"การดื่มชาสมุนไพร"*** ช่วยเพิ่มปริมาณน้ำนม จะเปรียบเทียบข้อมูลจนกว่าไม่มีข้อมูลใหม่ปรากฏ

7. ทฤษฎีฐานราก (grounded theory)

การสร้างทฤษฎีเนื้อหา (substantive theory) เกิดขึ้นหลังจากที่นักวิจัยจัดหมวดหมู่ จากรหัสของข้อมูลและวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบคงที่แล้ว จากนั้นเลือกหมวดหมู่หลัก (core category) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์กับหมวดหมู่อื่น ๆ ที่สามารถอธิบายประสบการณ์และการจัดการการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างเดียวของมารดาครั้งแรกที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดระยะท้าย ซึ่งหมวดหมู่หลักในงานวิจัยนี้ คือ *"การเพียรพยายามให้มีน้ำนมเพียงพอเพื่อให้บุตรมีสุขภาพดี (striving for sufficient milk to have a healthy baby)"* ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ *การเตรียมการสำหรับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (preparing for breastfeeding) การเอาชนะปัญหาน้ำนมไม่เพียงพอ (overcoming the problem of insufficient milk supply) และการจัดการเพื่อเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่อเนื่อง (managing to continue breastfeeding)*[20] โดยหมวดหมู่หลักนี้เรียกได้ว่าเป็น ทฤษฎีเนื้อหา รายละเอียดดังแผนภูมิรูปภาพที่ 1

แผนภูมิภาพที่ 1 กระบวนการของการเพียรพยายามให้มีน้ำนมเพียงพอเพื่อให้บุตรมีสุขภาพดี

บทสรุป

ทฤษฎีฐานรากเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างทฤษฎีเนื้อหา โดยใช้แนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ การนำทฤษฎีฐานรากไปใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีฐานราก ในเรื่องของคุณลักษณะที่สำคัญของทฤษฎี เข้าใจกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยทฤษฎีฐานรากนี้ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลจะทำไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูล ในขณะเก็บข้อมูลผู้วิจัยต้องมีความไวทางทฤษฎี หลังจากได้ข้อมูลมาแล้ว จะให้รหัสข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันจนขอมูลอิ่มตัว จัดหมวดหมู่หลักและนำมาหาความสัมพันธ์เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาจากนั้นมาสร้างเป็นทฤษฎีเนื้อหา ซึ่งทฤษฎีฐานรากนี้ มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการวิจัยทางการพยาบาลได้ เนื่องจากสามารถอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ภายใต้บริบททางสังคม อธิบายปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนทางด้านสุขภาพ ที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคล ประสบการณ์ พฤติกรรม อารมณ์และความรู้สึก โดยคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของบุคคล ภายใต้บริบททางสังคมของบุคคลนั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. งานวิจัยทฤษฎีฐานราก ช่วยทำให้นักวิจัยเข้าใจความคิด พฤติกรรม การแสดงออกของบุคคลได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อนำเป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะสุขภาพต่อไป

2. ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีฐานราก สามารถไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อสร้างหรือพัฒนาทฤษฎีทางการพยาบาลในมุมมองอื่นได้เพื่อให้เกิดความเข้าใจบุคคลนั้นมากขึ้น

References

1. Holloway I, Galvin K. Qualitative research in nursing and health care. 4th ed. London: Blackwell; 2017.
2. Cullen MM, Brennan NM. Grounded Theory: Description, Divergences and Application. Rev Account Finance 2021;27. doi:10.52399/001c.22173.
3. Glaser BG, Strauss AL. The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research. New York: Aldine Publishing; 1967.
4. Klunklin A, Uppor W. Grounded Theory Study in Nursing Research. Nursing J 2019;46(Supplement December):116-27. (in Thai)
5. Mead, GH. Mind, self and society. Chicago: The University of Chicago Press; 1934.
6. Charmaz K. Constructing grounded theory: a practical guide through qualitative analysis. London: Sage; 2014.
7. Blumer H. Symbolic interactionism: Perspective and method. Berkeley; 1969.
8. Klunklin A, Greenwood J. Symbolic Interactionism in grounded theory studies: Women surviving with HIV/AIDS in rural northern Thailand. J. Assoc. Nurses AIDS Care 2006;17(5):32-41. doi:10.1016/j.jana.2006.07.005.
9. West R, Turner LH. Understanding interpersonal communication: Making choices in changing times. Wassworth: Cengage learning; 2010.

10. Aldiabat KM, Le Navenec C. Philosophical roots of classical grounded theory: Its foundations in symbolic interactionism. Qual Rep 2011;16(4):1063-80. Available from: http://nsuworks.nova.edu/tqr/vol16/iss4/9
11. Handberg C, Thorne S, Midtgaard J, Nielsen CV, Lomborg K. Revisiting symbolic interactionism as a theoretical framework beyond the grounded theory tradition. *Qual Health Res* 2015;25(8), 1023-32. doi:10.1177/1049732314554231.
12. Streubert HJ, Carpenter DR. Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative. 5th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2011.
13. Chamberlain-Salaun J, Mills J and Usher K. Linking symbolic interactionism and grounded theory methods in a research design: from Corbin and Strauss' assumptions to action. SAGE Open 2013;3(3), 215824401350575. doi: 10.1177/2158244013505757
14. Chun Tie Y, Melanie Birks M, Francis K. Grounded theory research: A design framework for novice researchers. Sage Open Med 2019;7:1-8.
15. Corbin JM, Strauss AL. Basics of qualitative research, techniques and procedures for developing grounded theory.4th ed. Sage; 2015.
16. Glaser BG. Theoretical sensitivity. Mill Valley: Sociology Press; 1978.
17. Creswell JW. Qualitative inquiry research design: choosing among five approaches. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage; 2013.
18. Holloway I, Todres L. Grounded theory. In Gerrish K, Lacey A, editors. The research process in nursing. 6th ed. Oxford: Wiley Blackwell; 2010. p. 153-64.
19. Rose S, Spinks N, Isabel Canhoto A. Management research: applying the principles. New York: Routledge; 2015. p. 1-6. Available from: https://docplayer.net/21772930-Grounded-theory-1-introduction-1-2-applications-of-grounded-theory-1-3-outline-of-the-design-2.html
20. Choijorhor R, Kantaruksa K, Chotibang J, Chaloumsuk N. Experience of exclusive breastfeeding among first-time mothers of late preterm infants: A grounded theory study [doctoral's thesis]. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2020.